

Uitkomen "Boek Geluk" 1967

„Zuivelcoöperatie in Nederland" door J. A. Geluk

Het boek van J. A. Geluk is verschenen. Niemand beter dan de oud-secretaris van de

De heer Van Waes overhandigt de heer Geluk het boek.

FNZ is in staat de pen te voeren over het ontstaan en de ontwikkeling van de zuivelcoöperatie tot omstreeks 1930. In zijn voorwoord schrijft de heer Geluk dat reeds voor 1940 bij de FNZ de behoefte gevoeld werd aan een historisch overzicht. Wie kon dat beter teboekstellen dan de heer Geluk, die ca. 36 jaar als secretaris van de FNZ - van 1918 tot oktober 1954 - een van de bewindvoerders is geweest van die zuivelcoöperatie. Ook voordien was hij reeds aan de zuivel verbonden, want hij kreeg o.a. een zuivelopleiding in „Bolsward".

In zijn voorwoord schrijft de heer Geluk dat er in de loop van de jaren wel gedenkschriften zijn verschenen ter gelegenheid van jubilea van bonden, fabrieken en van de FNZ zelf, maar men miste een overzicht van hetgeen er aan voorafging en betrekking heeft op het gehele land, althans zo goed als geheel.

Reeds in 1944/45 werd in een spaarzaam verwarmde kamer het eerste hoofdstuk van het boek geschreven. Na de bevrijding kwam er zo veel werk dat de map „Zuivelcoöperatie in Nederland" terzijde werd gelegd. Toen de heer Geluk in 1954 gepensioneerd werd, ging die map mee naar huis. Pas in 1961 is de schrijver met zijn studie verder gegaan en, zoals veelal het geval is, ging het ook hier, het eerste deel werd herschreven en de volgende hoofdstukken kwamen succesievelijk tot stand.

Het is geen kleinigheid een stuk geschiedenis te schrijven. Veel dient bestudeerd, besproken en kritisch bekeken te worden, maar er dient ook gecorrespondeerd en getelefoneerd te worden. Er komt veel voor kijken eer de copy voor een boek klaar is, naar de drukker kan, gecorrigeerd is enz. Het zal voor de heer Geluk, thans 80 jaar en nog kwiek en gezond, ongetwijfeld voldoening geven dat dit werk thans klaar is. Het is de FNZ een eer dit boek te hebben mogen uitgeven. Bespreking van „het boek van Geluk" laten we graag aan andere tijdschriften en vakbladen over. We mogen besluiten met de opmerking dat dit boek eigenlijk in geen enkele boekenkast mag ontbreken indien men te maken heeft of belangstelling toont voor de Nederlandse landbouw, waar de zuivelcoöperatie in ons land zo'n belangrijke plaats inneemt.

Ing. J. A. Geluk 90 jaar

Op 8 juni bereikt de oud-secretaris van de FNZ de leeftijd van de zeer, zeer sterken. Geluk volgt de ontwikkeling van de zuivelindustrie nog zeer nauwlettend. De redactie vroeg hem om zijn mening over enkele zaken.

De heer Geluk behoort tot de bevoorrechten die ook na zijn pensionering samen met zijn vrouw en twee kinderen (de oudste is tengevolge van de oorlog overleden) nog steeds in goede gezondheid van zijn oude dag mag genieten. Het wordt hen van harte gegund. In zijn functie van secretaris van de FNZ heeft hij namelijk een zeer groot aantal jaren werkelijk dag en nacht gesjouwd - de boer op - ten dienste van de melkveehouderij en zuivelindustrie in Nederland.

De heer en mevrouw Geluk in 1978

In zijn werkzame jaren voerde hij het FNZ-secretariaat, hield een groot aantal inleidingen op vergaderingen en was daarnaast vertrouwensman van regionale zuivelorganisaties en vele coöperaties.

De fusiegolf die na de Tweede Wereldoorlog over de zuivelindustrie is heengekomen, was al veel eerder aan de gang. Ook tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog is reeds een groot aantal fusies, reorganisaties, aanpassingen enz. van zuivelcoöperaties tot stand gekomen. „Geluk was een boer tussen de boeren”, wordt altijd gezegd. Ons gesprekje maakte duidelijk dat het wel en wee van de zuivelcoöperatie en -organisatie, die hij nog steeds ziet als een verlengstuk van de boerenzaak, hem nog immer zeer ter harte gaat.

Hoe Geluk bij de FNZ kwam

De eerste kennismaking met de FNZ van de heer Geluk dateert uit 1912. In dat jaar werd hij als jong afgestudeerde van de Rijks Zuivelschool te Bolsward benoemd bij de organisatie en kreeg daar tot taak een afdeling Statistiek mede tot stand te brengen, een afdeling die als Calculatie en Statistiek ook nu nog een zeer belangrijke rol vervult binnen de FNZ. Omdat de jonge zuiveltechnoloog in die dagen toch wel aspiratie had om ooit nog eens directeur van een zuivelfabriek te worden, vertrok hij in 1913 weer en was tot 1915 achtereenvolgens assistent in bedrijven in het Friese Marssum, Balk en Leeuwarden. Vervolgens was hij van 1915 tot 1916 als technicus verbonden aan de Groningse en Drentse Zuivelbonden. Een gesprek met de toenmalige secretaris van de FNZ, de heer O. Reitsma, bracht hem in 1916 terug bij het secretariaat in Den Haag. Het verzoek van de heer Reitsma kwam omdat deze ook belast was met de uitvoering van de distributiewet en dus onvoldoende tijd had voor het secretariaatswerk. Geluk kwam hem assisteren. In 1917 legde Reitsma zijn secretarisfunctie neer. Het FNZ-bestuur plaatste een advertentie voor een secretaris en ontving hierop meer dan 400 sollicitaties. Het bestuur vond het blijkbaar zo moeilijk om uit dit grote aantal reflectanten een keuze te maken, dat tenslotte de heer Geluk gevraagd werd die functie te vervullen, terwijl hij niet had gesolliciteerd

Ook achteraf is de heer Geluk zeer gelukkig met deze benoeming geweest. De functie heeft hem zeer veel voldoening gegeven. Het zou veel te ver voeren om de vele verdiensten van de persoon Geluk te memoreren.

Wij willen ons beperken tot enkele zinnen die zijn vermeld in het jaarverslag van de inmiddels met het predikaat Koninklijk getooide FNZ uit 1954 (Geluk ging in dat jaar echt met pensioen): „De belangrijkste eigenschappen die hem zo goed zijn functie deden vervullen, waren zijn boerenafkomst, die hem ook in Den Haag als boer hebben doen denken en voelen, zijn strijdbaarheid die hem maakte tot de nooit verflauwende pleitbezorger van degenen wier belangen hij behartigde; zijn arbeidskracht die hem in staat stelde zovele jaren een steeds zwaardere en omvangrijker wordende taak op voorbeeldige wijze te vervullen; en tenslotte zijn rechtvaardigheid en menselijkheid, die de grondslag vormden voor de goede taakverdeling en samenwerking tussen degenen die in dienst van de FNZ hun arbeidsterrein vonden”.

Na zijn pensionering

In 1953 bereikte de heer Geluk zijn pensioengerechtigde leeftijd, maar werd gevraagd nog enige tijd door te gaan. De reden daarvan was dat Mr. Dr. J. Linthorst Homan in dat jaar als voorzitter werd opgevolgd door Mr. C. Th. E. Graaf van Lynden van Sandenburg. De continuïteit vroeg het aanblijven van de heer Geluk. Deze stemde toe hoewel het volgende jaar ook Graaf van Lynden van Sandenburg weer vertrok wegens zijn benoeming tot Commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht.

Op 1 juli 1954 werd deze op zijn beurt opgevolgd door de heer E. G. H. E. M. van Waes. In hetzelfde jaar werd Dr. E. van de Wiel benoemd tot secretaris en kon Geluk zich echt terugtrekken.

Na zijn vertrek hield hij echter toch nog een aantal functies over. Zo werd hij onder meer voorzitter van commissies in verschillende bonden, die alle betrekking hadden op economische samenwerking en concentratie van bedrijven. Ook was hij commissaris van het koelhuis „De Landbouw” te Zutphen waarvan hij thans erecommissaris is. Bovendien was hij bestuurslid van verschillende controlestations, voorzitter van de Raad van Toezicht van de Rijks Zuivelschool in Bolsward en - niet te vergeten - hanteerde hij nog de voorzittershamer bij het Nederlands Zuivelbureau.

In 1961 werd de heer Geluk gevelld door een hardnekkige hernia. Mede omdat de ziekte, waarvoor hij later in het jaar met succes werd geopereerd, hem vele weken het bed moest doen houden, bedankte hij toen successievelijk voor alle functies. In dat jaar werd hij benoemd tot erelid van de FNZ.

Hoe ziet Geluk de toekomst van de zuivelcoöperaties?

Vanzelfsprekend vroegen we hem ook naar zijn visie op de toekomst. Vooral dankzij dit blad, hoewel hij ook nog steeds verschillende andere dag- en opiniebladen - gehandicapt als hij wordt door zijn slechte gezichtsvermogen - zeer intensief leest, weet hij nog drommels goed wat er in de zuivelcoöperatie te koop is.

Voor een gezonde financiering van de zuivelcoöperaties vindt hij voor de toekomst een eerste vereiste. Daarnaast zal de zuivelindustrie, aldus Geluk, de afzetkanalen scherp in het oog moeten houden. Hij weet uit eigen ervaring hoe belangrijk het is verzekerd te zijn van voldoende solide afnemers die op continue basis onze producten willen afnemen. De jarige gelooft ook dat er een verdere integratie van grote ondernemingen met hun verkoopverenigingen tot stand zal moeten komen. Volgens hem behoren productie en verkoop bij elkaar. In dit verband geldt volgens de oud-secretaris eigenlijk hetzelfde voor de FNZ.

Hij heeft trouwens geen moeite met het voortbestaan van deze organisatie. Ook grote ondernemingen zullen een contactcentrum nodig blijven hebben op landelijk niveau. Dit was, is en blijft - aldus Geluk - ook voor de toekomst noodzakelijk. Wel zal de FNZ als dienstverlenende organisatie moeten blijven meegroeien in de richting waarin de ondernemingen zich bewegen.

Aan een verdergaande schaalvergroting zal, aldus Geluk, niet vallen te ontkomen. Dit geldt ook voor de boerenbedrijven zelf. „Een boer op een klein bedrijf heeft geen voldoende bestaansmogelijkheid meer. De vroegere kracht van de kleine bedrijven was hun veelzijdigheid. Nu is het allemaal, mede om de mechanisatie rendabel te maken, veel eenzijdiger en groter geworden". De heer Geluk is nog steeds realist genoeg om te beseffen dat deze aanpassing niet altijd zonder moeilijkheden verloopt, maar - zo zegt hij - de mechanisatie en schaalvergroting hebben ook veel goeds gebracht. Een groot goed voor het huidige melkveehouderijbedrijf is bijvoorbeeld de komst van de melkkoeltanks.

Praten met het echtpaar Geluk blijft, hun hoge leeftijd ten spijt, een prettige bezigheid. We weten evenwel dat ze niet zoveel prijs stellen op lofuitingen. Wij willen daarom besluiten met hem, samen met zijn echtgenote, twee zoons en verdere familie, een goede verjaardag toe te wensen en de hoop uit te spreken dat hij ook in de komende jaren van een goede gezondheid mag genieten en dat het hun gegeven is het wel en wee van de zuivelindustrie op eigen manier te blijven volgen.

vdB

Bijlage III

Bron: Zuivelzicht 73 (1881) 21 blz. 453

In memoriam Ing. J. A. Geluk

*Jacob Anthony Geluk,
geboren 8 juni 1888 te Steenbergen,
In de jaren 1906-1910 (assistent) volontair bij de Co-
öperatieve Zuivelfabrieken te Marssum en te Wouw.
1910-1972: Zuivelschool te Bolsward.
1912: tijdelijk medewerker van de FNZ (i.v.m. Derde
Internationale Zuivelcongres).
1913: Assistent-directeur te Balk.
1914: Assistent-directeur van de Melkinrichting te
Leeuwarden.
1915: technisch medewerker van de Groningse en de
Drentsche Zuivelbond.
1916: medewerker in algemene dienst van de FNZ
(belast met de leiding van de afdeling secretariaat).
1918 tot 1954: secretaris van de FNZ.
1961: benoemd tot erelid van de FNZ.
1981: overleden te 's-Gravenhage.*

Dit is de meest foto van de heer Geluk waar „Zuivelzicht" over beschikt. De foto werd gemaakt ter gelegenheid van zijn negentigste verjaardag in 1978. Onze oprechte deelneming bij het verlies van haar man en hun vader gaat uit naar mevrouw Geluk en de kinderen.

De verdiensten van de heer Geluk voor het werk dat hij gedaan heeft vonden een brede erkenning. Naast zijn ere-lidmaatschap van de FNZ was hij drager van de volgende onderscheidingen:

Officier in de Orde van Oranje-Nassau;

Officier in de Orde van Leopold II van België;

Ridder 1e klas in de Orde van Wasa van Zweden.

Met kennis van zaken en met een scherp inzicht in verhoudingen en ontwikkelingen gaf de heer Geluk als secretaris van de FNZ mede leiding aan het coöperatieve zuivelgebeuren in ons land. Hij deed dat met groot gezag vanaf de tijd van de Eerste Wereldoorlog tot aan 1954, de periode van expansie na de Tweede Wereldoorlog; in totaal een tijdsbestek van 38 jaren. Zowel landelijk, in nationaal verband, als in internationaal opzicht stond de heer Geluk op de bres voor de belangen van de zuivelcoöperaties die, verenigd in de regionale zuivelbonden, als leden die de FNZ vormden, vanaf het begin vaak klein in omvang maar groot in aantal waren. Er is door hem heel wat gediscussieerd en gestreden om de positie van die zuivelcoöperaties vrij en onafhankelijk te houden in het belang van de leden-melkveehouders. Dáár legde hij duidelijk het accent van zijn hele werken en streven. Dáárvóór heeft hij van de FNZ zijn levenstaak willen maken. Door zijn harde werken en volhardendheid heeft de heer Geluk heel veel kunnen bereiken voor de gehele zuivelsector in ons land. Tijdens zijn actieve loopbaan en daarna in de bijna 27 jaren van zijn pensionering heeft de heer Geluk kunnen meemaken dat de structuur van deze sector volledig veranderde. Hij en zijn vrouw volgden deze ontwikkeling met bijzonder veel belangstelling.

De heer Geluk toonde tot het laatst toe een open oog te hebben voor de noodzaak van ontwikkelingen en veranderingen. Hij hield het belang van de melkveehouders voor ogen en begreep daarom heel goed dat structuren moeten kunnen veranderen. De taken van een landelijke instelling als de FNZ mogen daardoor beïnvloed worden, en dat begreep de heer Geluk heel goed, toch betekent dat wel dat de fundamenten die mede door hem gelegd werden ook voor de zuivelinstellingen van vandaag en morgen heel nuttig en bruikbaar zijn. Daarvan getuigde hij nog met visie en geestkracht tijdens het 25-jarig jubileum van het Nederlands Zuivelbureau in 1975. In zijn lange loopbaan en in de jaren daarna genoot de heer Geluk dank en onderscheiding voor alles wat hij deed. Voor hem woog een goed resultaat toch zwaarder.

Met hem ging een toegewijd, arbeidzaam en rechtvaardig man heen, aan wie wij veel erkentelijkheid verschuldigd zijn en zullen blijven. Ook dat zal uit onze resultaten kunnen blijken.

Dijkstra